

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	202
Land:	Den Demokratiske Republik Congo
Kilde:	Landinfo
Titel:	Bakgrunn for dagens situasjon
Udgivet:	17. september 2009
Optaget på baggrundsmaterialet:	7. oktober 2009

Den demokratiske rep. Kongo

Sist endret: 17.09.2009

Republikk

Hovedstad: Kinshasa

Innbyggere: 66 millioner (FN, 2009)

Religion: kristendom, islam

Språk: Fransk, lingala, kiswahili, kikongo, tshiluba

Trefon, Theodore (ed)

2004, *Reinventing Order in the Congo*. UK: Zed Books Ltd.

Bakgrunn for dagens situasjon

Den demokratiske republikken Kongo (D. R. Kongo) er i geografisk utbredelse på størrelse med Vest-Europa, og er det tredje største landet i Afrika. D. R. Kongo ligger i det sentralafrikanske innlandet og grenser blant annet til Uganda, Sudan, Angola, Rwanda og Burundi.

Landet er svært rikt på ettertraktete naturressurser som diamanter, gummi, kobolt og kobber, men er likevel et av verdens fattigste land. Belgiske kong Leopolds utnyttelse av folk og ressurser, Mobutus 30-årige diktatorvelde, en rekke kriger med og i naboland, samt en langvarig borgerkrig og spenninger langs etniske skillelinjer har kostet dyrt. Mange av disse konfliktområdene kan delvis forklares med utgangspunkt nettopp i naturressurser og kamp om tilgang til disse.

I dag er D. R. Kongo særlig preget av den langvarige konflikten i de østlige provinsene. Den andre Kongokrigen, som startet i 1998, har blitt omtalt som Afrikas verdenskrig og involverte på det meste syv utenlandske armeer. Over fem millioner mennesker har dødd som følge av krigføringen og dens ringvirkninger så langt. Til tross for en fredsavtale fra 2003, er fortsatt Øst-Kongo en konfliktsone hvor staten i praksis er uten kontroll og innflytelse.

FNs største fredsbevarende operasjon, MONUC, er utplassert i Kongo. MONUC bidro til at D. R. Kongo kunne avholde det første demokratiske valget på 40 år i 2006. På grunn av store utfordringer knyttet til det å beskytte sivile fra volds- og krigshandlinger har MONUC begrenset tillit hos lokalbefolkningen.

Befolkningsstruktur

D. R. Kongo omfatter ca. 250 ulike etniske grupper, og det snakkes ca. 700 ulike språk og dialekter i landet. De største etniske gruppene er kongo, luba og anamongo som er bantutalende folk. Blant de nilo-saharisktalende er mangbetu-azande den største gruppen. De mest utbredte afrikanske språkene er lingala, swahili, kikongo og tshiluba. Alle disse har status som nasjonalspråk. Fransk benyttes også i stor grad som et fellesspråk, særlig innen administrasjon og forretningsvirksomhet.

I tillegg til folkegrupper som snakker bantu og nilo-sahariske språk, finnes det en liten folkegruppe kalt (ba)twā i øst. Denne gruppen har ikke noe eget språk. Twa, hutuer og tutsier snakker det samme språket (kinyarwanda i Rwanda og kirundi i Burundi).

Forholdet mellom ulike etniske grupper i D. R. Kongo er ofte spent og preget av motstridende interesser knyttet til kontroll av og tilgang til naturressurser. Spenningene har ofte resultert i væpnet konflikt.

Over 70 prosent av befolkningen tilhører den romersk-katolske kirke eller er protestanter. Ca. 10 prosent er muslimer, mens resten tilhører ulike sekter og afrikanske religioner. Som i mange andre afrikanske land preges den kristne religionsutøvelsen av elementer fra afrikanske religioner. Troen på hekseri er utbredt både på landsbygda og i byene.

D. R. Kongo har en høy, men avtakende, befolkningsvekst. Bosetningsmønsteret varierer betydelig fra nærmest ubebodde områder i de indre strøkene av landet til svært høy befolkningskonsentrasjon i og rundt de store byene. Særlig gjelder dette i Kinshasaområdet. Rundt 30 prosent av innbyggerne bor i urbane strøk.

Befolkningen er svært mobil, som følge av vanskelige økonomiske forhold og frykt for voldshandlinger og

overgrep. Den langvarige konflikten og den globale økningen i matvarepriser, skaper store utfordringer for innbyggerne. Noen har søkt seg ut av byene mot områder hvor de kan livnære seg selv gjennom jordbruk etc. Samtidig drives mange inn mot byene grunnet krigshandlinger og overgrep mot sivile i rurale områder i øst.

Fra kolonitid til Mobutu

Fra 1884 var landet den personlige eiendommen til Kong Leopold II av Belgia. En massiv undertrykking av sivilbefolkningen og omfattende utvinning av naturressursene fant sted. D. R. Kongo oppnådde først i 1960 uavhengighet fra Belgia. Landet ble i årene etter frigjøringen gjenstand for dragkamper med utspring i den kalde krigen og i en kamp om kontroll over landets mineralressurser.

I 1965 tok Mobutu makten i landet med støtte fra blant annet CIA. Han endret landets navn til Zaïre og sitt eget til Mobutu Sese Seko. Mobutu skapte i praksis en privat stat. Han forbød all politisk virksomhet og nasjonaliserte store industrielle virksomheter - med katastrofale følger for landets økonomi. I 1991 ble Mobutu tvunget til å godta etableringen av et flerpartisystem, men forsøkte senere å sabotere dette.

Kabila tar makten

I 1994 brøt folkemordet i nabolandet Rwanda løs. Ca. 800 000 tutsier og moderate hutuer ble drept. Regjeringen, den gamle armen og medlemmer av hutumilitsen Interahamwe, samt hundretusener av sivile hutuer flyktet etter hvert over grensen til D. R. Kongo. Hutumilitsene har i årene etter brukt D. R. Kongo som base for angrep mot mål i Rwanda, samt mot tutsier bosatt i D. R. Kongo. Dette har blant annet medført at Rwanda ved to anledninger har sendt tropper inn i D. R. Kongo for å slå tilbake militsen. Mobutus stilltiende aksept av disse militsene medførte stor irritasjon i både Rwanda og Uganda.

Mobutu ble tvunget til å gå av i mai 1997. Foranledningen var store uroligheter mellom folkegrupper i det østlige D. R. Kongo. Regjeringshæren var ute av stand til å stanse opptøyene og rebellene samlet seg i L'Alliance des Forces démocratiques pour la Libération du Congo (AFDL). Under ledelse av Laurent Kabila inntok rebellene 17. mai 1997 Kinshasa. Kabilas hær ble støttet av Rwanda og Uganda. Kabila utropte seg selv til president og erklærte at landets navn igjen var D. R. Kongo.

På tross av optimismen det nye regimet brakte med seg, fortsatt urolighetene. Flere naboland involverte seg. Kabila samlet all makt hos seg og forbød nærmest umiddelbart politiske partier og demonstrasjoner. Tutsiene, Kabilas tidligere støttespillere, mistet sin innflytelse og Kabila sendte i tillegg alle rwandiske styrker ut av landet. Utfallene mot tutsier vakte stor forargelse i Rwanda og en koalisjon av kongolesiske tutsier og rwandiske militære med ugandisk støtte startet et opprør i øst. Disse rebellene, Rassemblement congolais pour la démocratie (RCD), beveget seg vestover i landet. Kabila appellerte på sin side til Namibia, Angola og Zimbabwe om hjelp. Rebellene klarte ikke innta Kinshasa, men beholdt kontrollen over de østlige og mineralrike delene av D. R. Kongo. RCD ble etter hvert preget av indre motsetninger, og i 1998 ble utbrytergruppen Mouvement pour la libération du Congo (MLC) dannet. I tillegg er RCD inndelt i ulike fraksjoner: RCD-G, RCD-K/ML og RCD-N. Spesielt RCD-G har vært sentral i de urolighetene som har funnet sted i de østlige provinsene, særlig i Kivuprovinsene. RCD-G føler seg tilsidesatt i den forsoningsprosessen som etter hvert kom i stand.

I de østlige provinsene opererer også de såkalte mayi-mayimilitsene. Dette er ulike stammemilits som i varierende grad har støttet den sentrale regjeringen i landet. Ifølge Life and Peace Institute har de ulike mayi-mayimilitsene det til felles at de er motstandere av fremmede troppers tilstedeværelse i D. R. Kongo.

Konflikten utviklet seg stadig og en lang rekke afrikanske land ble etter hvert tvunget til å ta stilling i konflikten. Internasjonalt anerkjente både FN, USA og EU Kabila som D. R. Kongos rettmessige president. Som et bakteppe for hele konflikten ligger kampen om kontrollen over diamantgruvne og de rike mineralressursene. Sammenblandingen mellom enkeltpolitikere fra både D. R. Kongo og naboland, militære krefter og gruveindustrien gjør konflikten svært betent og komplisert.

Etablering av overgangsregjeringen

I 1999 ble en fredsavtale undertegnet i Lusaka i Zambia. Ifølge avtalen skulle en FNstyrke, Mission des Nations Unies en République Démocratique du Congo (MONUC), på 5 500 soldater etableres. I tillegg skulle hutumilitsen demilitariseres, og ingen nye forflytninger av militære tropper var tillatt. Det innebar i praksis at rebellene beholdt kontrollen over de mineralrike områdene i øst.

Laurent Kabila ble myrdet av en av sine livvakter i 2001. Sønnen, Joseph Kabila, tok over presidentembedet, bare 30 år gammel.

Høsten 2001 brøt fredsforhandlingene sammen. Noe av årsaken til dette var de stadig mer markante

militisgruppene, hvorav mayi-mayi er den fremste. Først i februar 2002 lyktes det for FN å samle partene til nye samtaler i Pretoria, Sør-Afrika. Utfallet av samtalene var blant annet at rebellstyrkene skulle innlemmes i D. R. Kongos offisielle hær, og at det skulle etableres en overgangsregjering under internasjonalt oppsyn. Kabila ble innsatt som president for overgangsregjeringen til tross for motstand fra Rwanda og RCD. I mars 2002 ble Parti du peuple pour la reconstruction et la démocratie (PPRD) dannet. Dette er et støtteparti for Joseph Kabila. Det dominerende opposisjonspartiet Union pour la démocratie et le progrès social (UDPS), under ledelse av opposisjonspolitikeren Etienne Tshisékédi, valgte å stå utenfor prosessen. Tshisékédi og UDPS' hyppig skiftende strategi er et stadig tilbakevendende tema i den pågående kongolesiske politiske prosessen.

En fredsavtale mellom D. R. Kongo og Rwanda fra juli 2002 medførte en forpliktelse for D. R. Kongo om å avvæpne den rwandiske hutumilitsen som opererte fra landet. Rwanda skulle på sin side trekke sine styrker ut av D. R. Kongo. I løpet av året trakk også Uganda og Zimbabwe sine styrker ut.

Uroligheter brøt igjen løs, særlig i den østlige Kivuprovinzen, og det ble på ny fredsforhandlinger i Pretoria. Den såkalte Pretoriaavtalen innebar at Kabila fortsatte som president i to år, mens rebellene og den sivile opposisjonen skulle få hver sin visepresident. De fire visepresidentene ble innsatt i juli 2003 og representerte den væpnede opposisjonen, den politiske opposisjonen, den foregående regjeringen og det sivile samfunn. UDPS boikottet opprinnelig denne overgangsregjeringen på grunn av uenighet om fordeling av posisjoner. Innsettelsen av visepresidentene blir betraktet som den andre kongokrigens formelle slutt. I praksis, har krigshandlingene fortsatt i de østlige provinsene. I dag har MONUC en størrelse på omtrent 20 000 tropper, men makter ikke å forsvare sivile fra overgrep begått av regjeringssoldater, rebeller og militser i øst.

Valg

I en nasjonal folkeavstemning 18. og 19. desember 2005 stemte 84 prosent av velgerne for en ny grunnlov. Grunnloven sikrer at statsministeren innsettes av parlamentet og senket aldersgrensen for å stille i presidentvalget fra 35 til 33 år. Dermed kunne Joseph Kabila stille som presidentkandidat i det kommende valget. Loven ga landet en ny føderal struktur og delte landet inn i 26 provinser. Provinsene fikk større makt og råder over en større del av budsjettet. Folkeavstemningen viste at Commission électorale indépendante (CEI) var i stand til å gjennomføre et valg, og la dermed grunnlaget for presidentvalget i 2006.

I oktober 2006 ble D. R. Kongos første demokratiske valg på over 40 år avholdt, etter en rekke forsinkelser som følge av UDPS' boikotter. 16. november ble Kabila erklært som valgets vinner med 58 prosent av stemmene. Motkandidaten, leder av Mouvement de Libération du Conco (MLC) Jean-Pierre Bemba, fikk 42 prosent. Bemba hevdet først han var den rettmessige vinner av valget og leverte en formell klage til D. R. Kongos høyesterett. Klagen ble avvist, Bemba aksepterte valgresultatet og i desember 2006 ble Kabila formelt innsatt som D. R. Kongos første demokratisk valgte president. Valget synliggjorde splittelsen i landet. Stemmetallene viste at Kabila står sterkest i de østlige og sørlige delene av landet, mens Bemba står sterkest i vest og nord. I Kinshasa hadde Bemba en oppslutning på 60-70 prosent.

Stemningen mellom Kabila og Bembas væpnede støttespillere var i tiden forut for og under avviklingen av valget spent - særlig i Kinshasa. Både sommeren og høsten 2006 ble det rapportert om væpnede sammenstøt, spesielt i hovedstaden, hvor det ble rapportert om flere titalls drepte.

I januar 2007 var det kraftige sammenstøt mellom sikkerhetsstyrker og tilhengere av den politisk-religiøse bevegelsen Bundu Dia Kongo i Bas Congoprovinzen, og over 100 personer ble drept. 22. og 23. mars 2007 brøt det ut voldsomme sammenstøt mellom sikkerhetsstyrkene tilhørende Bemba og den kongolesiske regjeringshæren i Kinshasa. Den utløsende faktoren var regjeringens krav om avvæpning av Bembas sikkerhetsstyrker. Ifølge International Crisis Group ble minst 400 mennesker drept i sammenstøtene. I kjølvannet av dette har MLC opplyst at flere av deres medlemmer har vært utsatt for trakassering av sikkerhetstjenesten (for ytterligere omtale av hendelsen, se Landinfo respons [Situasjonen i Kinshasa etter opptøyene i mars 2007](#)).

Etter opptøyene utstedte statsadvokaten i D. R. Kongo arrestordre på Bemba med anklage om høyforræderi. Bemba er imidlertid beskyttet av sin immunitet som senator. 10. april 2007 reiste Bemba til Portugal for medisinsk behandling. I mai 2008 ble Bemba arrestert nær Brussel, Belgia, tiltalt av den Internasjonale straffedomstolen for krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten begått i D. R. Kongos naboland, den Sentralafrikanske republikk, i 2002-03.

Situasjonen i de østlige provinsene

Konfliktene i de østlige provinsene har dype røtter i spørsmål knyttet til nasjonal identitet, statsborgerrettigheter og landspørsmål. Alle etniske grupper risikerer å bli utsatt for vold og overgrep, men mistilliten til nabolandet Rwanda og folkegruppene som har sine røtter der er stor. Kongolesiske myndigheter

evner på sin side ikke å beskytte sine borgere, og statlige aktører er også ofte ansvarlig for overgrep.

Den voldelige situasjonen i Øst-Kongo tilskrives ofte etniske spenninger som følge av store flyktningestrømmer inn i Kivuprovinsene etter folkemordet i Rwanda i 1994. Men i Øst-Kongo har tvungne og frivillige folkeforflytninger på tvers av landegrensene foregått lenge, og de etniske spenningene som konflikten kan ses som et uttrykk for, eksisterte også i forkant av Rwandas folkemord. Tilstrømningen av flyktninger under folkemordet og av huturebeller i tiden etter forverret altså en allerede betent situasjon. Huturebeller fortsatte å utføre raid inn i Rwanda fra nye tilholdssteder i D. R. Kongo, og ble også anklaget for å stå bak overgrep mot tutsier i Kivuprovinsene.

I august 2004 ble ca. 160 kongolesiske tutsifyktninger massakrert i Burundi. Rwanda svarte i november samme år med å sende tropper over grensen til D. R. Kongo, med henvisning til deres kamp mot huturebeller fra Forces Démocratiques pour la Libération du Rwanda (FDLR). FDLR utgjør ikke noen trussel mot regjeringen i Rwanda, men så lenge huturebeller fortsetter å virke i grenseområdet mellom D. R. Kongo og Rwanda har dette store konsekvenser for den kongolesiske befolkningen i området.

Politiske spenninger innad i regjeringen har også fått konsekvenser i øst. I februar 2004 forårsaket tidligere tilhengere av RCD-G voldelige sammenstøt i Kivuprovinsene grunnet uenighet innad i overgangsregjeringen om maktfordelingen mellom hæren og administrasjonen.

Situasjonen i Nord-Kivu forverret seg i august 2008 da det brøt ut harde kamper i distriktene Rutshuru og Masisi, mellom den kongolesiske hæren og styrker fra Congrès National Pour la Défense du Peuple (CNDP). CNDP, under ledelse av Laurent Nkunda, hevdet å forsvare tutsibefolkningen mot overgrep. Nkunda kjempet for Tutsi Rwandan Patriotic Front (FPR) under folkemordet i Rwanda i 1994. I årene etter kjempet Nkunda sammen med Laurent og Joseph Kabila mot D. R. Kongos diktator Mobutu. Nkunda gikk inn i RDC, en sammenslutning av styrker fra Rwanda, Uganda, Burundi og D. R. Kongo som kjemper for tutsienes sak, før han trakk seg tilbake til Kivu med RCD-Gtropper, og dannet her CNDP.

PARECO (Patriotes Résistants Congolais), FDLR og ulike mayi-mayigrupper sloss i 2008 på regjeringshærens side mot CNDP. Kampene førte til at 250 000 mennesker flyktet fra hjemmene sine.

20. november 2008 trakk opprørerne seg tilbake fra frontlinjene. FN besluttet samme dag å forsterke MONUC med 3000 soldater og teller i dag rundt 20 000 tropper. Store deler av MONUC er primært involvert i forsøk på å stabilisere forholdene i de østlige provinsene. MONUC kritiseres internasjonalt og lokalt for å ikke lykkes med å gi sivilbefolkningen den beskyttelsen de har krav på og som MONUCs mandat pålegger troppene å gi, også der når forholdene gjør det nødvendig å gripe inn med våpenmakt.

8. desember 2008 møttes partene til fredssamtaler i Nairobi. Rwanda ble anklaget av FN-kommisjonen for å støtte CNDP. Regjeringen i Kinshasa ble på sin side anklaget for å støtte den antiwandiske opprørsgruppen FDLR. Alle de væpnede grupperingene, inkludert den kongolesiske hæren, er skyldige i utbredte overgrep mot sivilbefolkningen. Seksualisert vold mot jenter og kvinner er særlig utbredt.

I begynnelsen av 2009 erstattet Bosco Ntaganda Nkunda som leder av CNDP etter en intern maktkamp. Ntagandas fraksjon aksepterte en våpenhvile med myndighetene. 20. januar gikk flere tusen rwandiske soldater inn i Øst-Kongo etter avtale med kongolesiske myndigheter. Målet med aksjonen var å eliminere FDLR. Verken MONUC eller internasjonale hjelpeorganisasjoner fikk tillatelse til å oppholde seg i området under aksjonen. To dager senere ble Laurent Nkunda arrestert i Rwanda. Nkunda ble flere ganger blitt beskyldt for å være den fremste årsaken til at konflikten i øst fortsatte, men hans arrestasjon har ikke skapt mer stabilitet i området. I februar trakk rwandiske styrker seg igjen ut av D. R. Kongo, men sikkerheten for sivilbefolkningen er ikke bedret. Mer enn 350 000 mennesker flyktet under aksjonen mot FDLR.

23. mars 2009 inngikk den kongolesiske regjeringen og CNDP en fredsavtale som innebærer at bevegelsen omdannes til et politisk parti. Fanger skal løslates og rebellene får amnesti og skal reintegreres i den nasjonale hæren og politiet.

Både FN og en rekke medier har rapportert om hevnaksjoner og angrep på sivile i FDLRområdene etter tilbaketrekkingen. Anslagsvis 1,5 million mennesker er i dag internt fordrevne i Nord- og Sør-Kivu.

Foruten Kivuprovinsene har også Ituridistriktet i Orientale nordøst i landet vært preget av voldelige forhold. Urolighetene i naboprovinsene Kivu har smittet over på Ituri. Væpnede konflikter mellom ulike etniske grupper, rebeller utenfor hærens kontroll og sosialt svært vanskelige forhold, samt virkninger av folkemordet i nabolandet Rwanda, har satt et betydelig preg på provinsen. Videre skal over en halv million mennesker ha flyktet fra Orientale fra høsten 2008 og fram til august 2009, grunnet angrep fra den ugandiske rebellgruppen Lord's Resistance Army (LRA).

Katanga, sørøst i landet, er den mest mineralrike provinsen i D. R. Kongo. Det er også president Kabilas hjemprovins, hvilket gir ringvirkninger til det politiske arbeidet på nasjonalt plan i D. R. Kongo. International

Crisis Group meldte i januar 2006 at kampen om de rike mineralressursene i Katanga medførte voldelige sammenstøt i provinsen.

Sikkerhet og menneskerettigheter

Sikkerhets- og menneskerettighetssituasjonen har endret seg i D. R. Kongo de senere år. Fredsprosessene, forsøkene på å integrere rebellene i den offisielle hæren, samt MONUC har bidratt på viktige punkt i sikkerhets- og menneskerettighetsarbeidet. Ifølge International Crisis Group er noe av det største problemet i DRC de svake demokratiske institusjonene og nasjonale myndigheters tiltagende autoritære styresett. I tillegg kommer manglende sikkerhetsmessig kontroll over store deler av landet og overgrep begått av de nasjonale sikkerhetsstyrker.

I teorien skal huturebellene og mayi-mayimilitsen være integrert i den kongolesiske hæren. Slik er det ikke i praksis. Ulike rebeller og militser opererer relativt fritt i ulike deler av landet, men særlig i Kivuprovincene, Katanga og Ituridistriktet i Orientaleprovincen. Militsenes lojalitet ligger fremdeles primært hos lokale krigsherrer. Regjeringshæren har i følge en rekke kilder blitt den største MR-overgriperen i landet. I de østlige provinsene er også Nkunda og CNDP anklaget for omfattende seksuelle overgrep og tvangsrekruttering av barnesoldater.

Det rapporteres om alvorlige overgrep mot sivilbefolkningen, som mord, voldtekt, tvangsrekruttering av barn til militser, og plyndring. Myndighetenes og MONUCs manglende evne til å beskytte befolkningen i de østlige provinsene representerer et alvorlig problem for sivilbefolkningen. Verken dagens eller tidligere regjeringer i D. R. Kongo har i realiteten hatt kontroll over de østlige delene av landet.

Den rådende straffefriheten for militære og politistyrker utgjør en betydelig utfordring for landet. Den manglende avlønningen av politi og militære styrker har i tillegg medført at disse i mange tilfeller har tydd til kriminalitet isteden. Også dette rammer sivilbefolkningen. I tillegg utgjør utstrakt korrupsjon et betydelig problem i D. R. Kongo. Menneskerettighetsarbeid og kritikk av myndighetene kan medføre fare for aktivister.

Det rapporteres fra tid til annen om personer som er blitt drept av lokalbefolkningen etter å ha blitt beskyldt for å være heks eller å ha benyttet seg av hekseri for å skade andre.

Det totale antallet internt fordrevne i hele D. R. Kongo er ifølge FN to millioner.

Rettssikkerhet

Rettsvesenet i D. R. Kongo er gjennomkorrumpert. Til tross for noen få domfellelser for overgrep begått mot sivile det siste året, er straffefrihet tilnærmet universelt gjeldende. Sannsynligheten for at den enkelte overgriper strafferettslig forfølges er minimal. De fleste rettssaker de siste årene har pågått i militærdomstoler hvor ankemulighetene er små og hvor de tiltalte sjelden har tilgang til advokat. Jurister får dårlig betalt og arbeider under dårlige forhold.

Forholdene i fengsel er svært kummerlige. De sanitære forholdene er generelt meget kritikkverdige. I tillegg bidrar manglende helsetilsyn, dårlig og for lite mat, samt overbefolkning, til å gjøre forholdene i kongolesiske fengsler livsfarlige for innsatte. Tortur og mishandling forekommer. Ifølge FNs menneskerettighetskommisær døde minst 65 fanger på grunn av elendige forhold i kongolesiske fengsler i 2008-2009.

Besøksstillatelse gis av statsadvokaten, men frivillige lokale organisasjoner møter mindre velvilje hos statsadvokaten enn internasjonale aktører gjør. De fleste som sitter fengslet kan i teorien betale seg ut.

De fleste kvinnelige innsatte er fengslet på grunn av ektemannens eller samboerens handlinger, ikke egne. Politiet arresterer kvinnen hvis mannen ikke kan pågripes. Denne virksomheten er ulovlig, men hvis ingen følger opp disse sakene kan kvinnene bli sittende fengslet i flere måneder. De må betale bestikkelser for å slippe ut.

Flere titalls kongolesere har blitt dømt til døden de siste årene. Etter det Landinfo kjenner til, har ikke kongolesiske myndigheter henrettet noen siden januar 2003.

Media

Det rapporteres om at politi og militære styrker har arrestert og mishandlet journalister uten å bli strafferettslig forfulgt for dette. Presse- og forsamlingsfrihet er nedfelt i den kongolesiske grunnloven, men har generelt fått vanskeligere kår den senere tid. De siste årene har myndighetene stengt flere radio- og TV-stasjoner. Utenlandske journalister opererer derimot relativt fritt.

Radio Okapi, som støttes av FN, er den eneste radiostasjonen som når ut over hele landet. Radio er i D. R.

Kongo, som i mange andre afrikanske land, det mest tilgjengelige mediet. To Radio Okapïjournalister har blitt skutt og drept siden 2007.

Religionsfrihet

Kongolesisk lov sikrer fri religionsutøvelse i D. R. Kongo. Kravene for å kunne etablere religiøse organisasjoner er generelt relativt uproblematisk. Den etniske baserte religiøse bevegelsen Bundu Dia Kongo er derimot forbudt. Organisasjonen har et uttalt mål om ved hjelp av voldelige midler å kaste dagens styre og opprette et "etnisk rent" kongedømme for Bakongostammen. Religiøse etermedier hadde også forbud mot å sende nyhetsprogrammer samt politiske programmer.

Sosioøkonomiske forhold

DR Kongo er, til tross for naturressurser som koltan, gull, casseriitt og diamanter, et av verdens fattigste land. D. R. Kongo er rangert som nummer 168 av 177 land på UNDPs Human Development Index for 2008. Republikken har opplevd en vedvarende sosioøkonomisk krise over mange år. Landet har over tid utviklet parallelle økonomier hvorav den uformelle er av et betydelig omfang. Svært høy arbeidsledighet, i tillegg til manglende lønnsutbetalinger, medfører at svært mange er avhengige av å skaffe seg mat og inntekt på andre måter enn via ordinært lønnsarbeid. Dette bidrar til å øke den store uformelle økonomien i landet.

Omfattende korrupsjon, vanstyre og utbytting har medført at den generelle befolkningen lever i stor fattigdom. For sivilbefolkningen er tilgangen på så vel mat som legetilsyn og forsvarlige sanitære forhold svært mangelfull. Situasjonen i hovedstaden Kinshasa er svært krevende og byen er i praksis nærmest uten en formell økonomi. Infrastrukturen er sterkt preget av mangel på vedlikehold.

I det fruktbare Nord-Kivu var matvareproduksjonen per oktober 2008 halvert på grunn av den pågående konflikten, og matvareprisene i provinshovedstaden Goma og omegn økte med 100 prosent fra september til oktober samme år. På landsbasis har matvareprisene ifølge Verdens matvareprogram økt med over 50 prosent det siste året. En følge er at 74 prosent av befolkningen er underernært.

Helse

Fattigdom og økte matvarepriser begrenser den enkeltes mattilgang. Feil- og underernæring leder til et svekket immunforsvar, som igjen øker risikoen for sykdomssmitte og sykdomsutvikling. Feil- og underernæring kan også forårsake sykdomsutvikling i seg selv. Befolkningen i Kasaïprovinsene er ifølge Verdens matvareprogram verst rammet av underernæring.

Malaria, lungesykdommer og diare utgjør de vanligste årsakene til barnedødelighet. De graverende sanitær- og helseforholdene tillater også at meslinger, ebolavirus og tyfusfeber kommer tilbake.

I rurale størk har de fleste helsefasilitetene blitt ødelagt og forlatt som følge av krigshandlinger, og en stor andel av befolkningen i D. R. Kongo lever utenfor rekkevidden til allmenne helsetjenester.

Forventet levealder i D. R. Kongo er 52 år, ifølge Verdens helseorganisasjon. 47 prosent av befolkningen er under 15 år. Hver kvinne får anslagsvis seks barn, og 161 av 1000 barn dør før de fyller fem år. 1100 av 100 000 kvinner dør i barsel eller som følge av svangerskapskomplikasjoner.

Totalt er det, ifølge Verdens helseorganisasjon (2009) 5827 leger i D. R. Kongo, noe som tilsvarer færre enn én lege pr. 10 000 innbygger.

Overgrep mot kvinner

Vold mot kvinner er utbredt i alle deler av landet og seksuelle overgrep anses i mange lokalsamfunn som "det normale". Lovgivning mot vold i nære relasjoner og seksuell vold generelt, håndheves ikke.

Ifølge FN blir anslagsvis 1100 voldtekter rapportert hver måned. 35-50 prosent av ofrene er ifølge verdensorganisasjonen i aldersgruppen 10-17 år, og mer enn ti prosent er yngre enn ti år. Majoriteten av sakene rapporteres fra Nord- og Sør-Kivu.

Nesten tre fjerdedeler av kongolesiske kvinner over 15 år vært utsatt for vold enten i nære relasjoner eller fra utenforstående. Over halvparten av de spurte kvinnene i en nasjonal helseundersøkelse utført i 2007, hadde vært utsatt for vold av ektemann eller samboer i løpet av det foregående året.

Seksuell vold er et vanlig virkemiddel i krigføringen i øst, og både opprørere og regjeringsstyrker begår slike overgrep. Også "ordinære kriminelle", mannlige slektninger og naboer rapporteres å være ansvarlige for

overgrep i en mengde tilfeller. Den manglende tilgangen på helsetjenester for behandling av både fysiske og psykiske skader er et utbredt problem. Barn i alle aldre gjøres også til ofre for slike overgrep. Uavhengig av hvem overgriperen har vært, rapporterer en rekke ulike kilder om omfattende straffefrihet. På tross av eventuell anmeldelse er det svært uvanlig med domfellelse. I mange tilfeller "løses saken" i form av at tiltalte gir en kompensasjon til offeret og dennes familie.

Kjønnslemlestelse av kvinner er relativt lite utbredt i D. R. Kongo sammenliknet med en rekke andre afrikanske land. World Organisation Against Torture rapporterer at kjønnslemlestelse er mest vanlig i provinsene Equateur og Katanga. Ifølge U.S. Department of State er kjønnslemlestelse ikke utbredt, men blir utført på jenter blant isolerte etniske grupper. Loven forbyr ikke kjønnslemlestelse spesifikt.

Lovlig minstealder for å inngå ekteskap er 15 år for jenter, noe som betyr at mange giftes bort i ung alder. Omfanget av tvangsekteskap er ikke kjent.

Barn

Alle de væpnede gruppene som er aktive i Øst-Kongo rekrutterte barn og unge til sine rekker. Anslagsvis 3000 barn tjenestegjorde i ulike væpnede grupper i 2008. Mange av barna ble bortført fra familiene sine. Gutter tvinges til å bære våpen, mens jenter voldtas og tjener som de mannlige soldatenes "kjærester" og "koner". I løpet av første halvår 2009 ble 1617 barn hentet ut fra ulike væpnede grupper og den kongolesiske hæren. 1477 av dem var i Nord-Kivu.

Andelen barn som går på skole varierer, og er særlig lav på landsbygda. Færre jenter enn gutter går på skole. I øst leder den vanskelige økonomiske situasjonen til at folk kutter ned på alt som ikke er direkte nødvendig for den daglige overlevelse. Det innebærer at helsetjenester og barns skolegang nedprioriteres, ettersom skolepenger utgjør en betydelig utgiftspost for de aller fleste familier.

Hvem søker asyl og hvorfor?

Væpnet konflikt og brutale kriger i D. R. Kongo og nabolandene i både nåtid og fortid, samt den vanskelige sosioøkonomiske situasjonen har medført store flyktningstrømmer internt i landene og over landegrensene. Hovedvekten av disse kan relateres til forhold i de østlige deler av landet, til provinsene Nord Kivu, Orientale og Katanga.

Søkere til Norge

Først i 2002 begynte et visst antall søkere fra DRC å komme til Norge. I 2005 søkte 71 kongolesere om asyl i Norge. I 2006 kom 83, i 2007 kom 54 og i 2008 kom det 109 asylsøkere fra D. R. Kongo..

Det er et svært differensiert bilde i kongolesiske asylsøkeres anførsler. Søkere fra Kinshasa har gjennomgående politiske anførsler, mens søkere fra det østlige D. R. Kongo anfører frykt og overgrep fra både regjeringshæren og de ulike etnisk baserte opprørsgruppene. Mange anfører problemer på grunn av tilhørighet til en annen etnisk gruppe enn den som kontrollerer hjemområdet. Kjønnsbasert forfølgelse (voldtekter og framtidig risiko for voldtekter) anføres ofte av både gifte og enslige kvinner fra Kivuprovinsene i det østlige DRC.

Asylsøkere fra D. R. Kongo til Norge er i all hovedsak enslige søkere med en tilnærmet lik fordeling mellom menn og kvinner. Gruppen er svært differensiert hva gjelder etnisk tilhørighet og anførsler. Majoriteten kommer fra de to Kivuprovinsene i det østlige D. R. Kongo.

Kilder

Generelt sett er kildetilgangen vedrørende forhold i D. R. Kongo relativt god. MONUC og andre internasjonale aktører som er til stede i særlig de østlige deler av landet sørger for hyppige og jevnlig oppdateringer og rapporteringer. Det foreligger også relativt utfyllende informasjon om situasjonen i Kinshasa.

Dette notatet baserer seg på åpne kilder. Blant annet materiale fra International Crisis Group (ICG), BBC, Landguiden (betalingsstjeneste), Economist Intelligence Unit, Life and Peace Institute, U.S. Department of State, MONUC og FNs sikkerhetsråd og World Organisation Against Torture. Landinfo foretok sin første reise til D. R. Kongo i januar 2007, og fulgte denne opp høsten 2008.

I henhold til Offentleglova er Landinfo forpliktet til å offentliggjøre informasjonen vi videreformidler til våre brukere. Dersom opplysninger unntas offentlighet i tråd med lovverket, vil dette gå tydelig fram av dokumentet, og lovhyggemmel vil identifisere hvorfor opplysningene er unntatt offentlighet.

Hensyn til kildevern gjør at Landinfo tidvis ser seg nødt til å anonymisere kilder. På denne måten kan vi publisere opplysningene kilden har gitt oss, uten at det er til fare eller hinder for kilden eller det arbeidet kilden utfører.